

W związku ze:
SZTUKĄ!

Natalia Dawidowska
Łukasz Dawidowski

Scenariusz interdyscyplinarnego projektu edukacyjnego do języka hiszpańskiego dla III etapu edukacyjnego (liceum ogólnokształcące i technikum)

opracowany w ramach projektu:

„Tworzenie zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Redakcja merytoryczna: Renata Rychlicka
Redakcja językowa i korekta: Eduexpert sp. z o.o.
Projekt graficzny i projekt okładki: Eduexpert sp. z o.o.
Redakcja techniczna i skład: Eduexpert sp. z o.o.

Weryfikacja i odbiór niniejszej publikacji: Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

w ramach projektu: *Weryfikacja i odbiór zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy*

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl

1. Temat projektu

W związku ze: SZTUKĄ!

2. Osoby prowadzące projekt

2.1. Koordynator:

nauczyciel języka hiszpańskiego

2.2. Pozostali:

nauczyciele języka polskiego, muzyki / historii sztuki, historii

3. Ramy czasowe

3.1. Początek projektu

Październik; realizacja projektu powinna zająć około sześć tygodni.

3.2. Zakończenie projektu

Druga połowa listopada – zwieńczeniem projektu będzie wieczór muzyczno-poetycki. Projekt można wykonać w innym momencie roku szkolnego, jednak sugerowany termin to wczesna jesień ze względu na klimat sprzyjający nostalgii i pogłębianiu pasji literackich.

4. Cele projektu

4.1. Cele ogólne:

- pogłębianie znajomości języka hiszpańskiego, zdobycie wiedzy na temat kultury Hiszpanii, odniesienie wiedzy o kulturze hiszpańskiej do kultury polskiej (kompetencje w zakresie wielojęzyczności);
- kształtowanie umiejętności pięknego wyśławiania się w języku polskim;
- kształtowanie kompetencji w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej poprzez rozwijanie narzędzi myślowych umożliwiających obcowanie z kulturą i jej rozumienie; wrażliwości społecznej, moralnej i estetycznej oraz kształtowanie otwartości na świat (kompetencje społeczne) i na sztukę;
- kształcenie umiejętności samodzielnej pracy, pracy w grupie, wyszukiwania i selekcjonowania informacji (rozwijanie kompetencji w zakresie rozumienia i tworzenia informacji).

4.2. Cele szczegółowe

4.2.1. Cele poznawcze

Uczeń wie:

- jakie mniej więcej można wyróżnić nurty w literaturze hiszpańskiej i czy są one tożsame z nurtami (epokami) literatury polskiej;
- kim są najważniejsi twórcy literaccy i muzycy w historii Hiszpanii i Polski oraz jakie wydarzenia historyczne miały wpływ na rozwój sztuki w Hiszpanii oraz w Polsce.

4.2.2. Cele kształcące

Uczeń potrafi:

- znaleźć za pomocą narzędzi technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) lub w tradycyjnych źródłach książkowych informacje dotyczące hiszpańskich utworów muzycznych i literackich;
- zrozumieć i zinterpretować wiersz lub utwór muzyczny ważny z punktu widzenia historii Hiszpanii i naszego kraju;
- grupy zaawansowane językowo potrafią dokonać przekładu hiszpańskiego dzieła literackiego lub muzycznego na język polski;
- przedstawić interpretację wybranego utworu literackiego lub muzycznego przed szerszą publicznością;
- współpracować z innymi podczas organizacji finałowego wydarzenia – wieczoru poetycko-muzycznego.

4.2.3. Cele wychowawcze

Uczeń: bierze odpowiedzialność za pracę swoją oraz swojego zespołu projektowego;

- uwrażliwia i ubogaca się poprzez kontakt ze sztuką wysoką;
- rozwija samodzielność i dobrą organizację własnej pracy;
- rozwija myślenie krytyczne i twórcze;
- podejmuje wyzwania czasem wymagające dużego wysiłku intelektualnego czy emocjonalnego;
- kształtuje postawę patriotyczną oraz otwartości na inną kulturę;
- pokonuje stres, stawia czoła wyzwaniom;
- angażuje się w kreowanie kultury artystycznej swojej szkoły;
- promuje wśród innych uczniów postawę dociekliwości, otwartości na kulturę.

4.2.4. Cele szczegółowe dla uczniów

Dzięki uczestnictwu w projekcie:

- pogłębisz znajomość języka hiszpańskiego;
- poznasz kilka najważniejszych hiszpańskich wierszy, utworów muzycznych i wydarzeń z historii Hiszpanii;
- usystematyzujesz swoją wiedzę z zakresu języka polskiego;
- rozwinięsz swoje umiejętności interpretacji dzieł literackich;
- sprawdzisz, czy potrafisz tłumaczyć proste formy literackie;
- zaprezentujesz swoje talenty wokalne lub recytatorskie;
- będziesz uczestnikiem i twórcą kultury wysokiej.

5. Treści kształcenia

Treści kształcenia wynikają bezpośrednio z podstawy programowej (Dz. U. 2018, poz. 467) i nawiązują przede wszystkim do tematu *Kultura*, który znajduje się w III bloku treści programu nauczania *Hablo español. Mówię po hiszpańsku* Agaty Rodak. Jednak, jak wskazuje autorka programu, najlepsze efekty dydaktyczne przynosi przeplatanie wiadomości z różnych działów, łączenie ich ze sobą, szukanie związku. W poniższym projekcie sztuka (wiersz czy utwór muzyczny) integruje słownictwo z różnych dziedzin, jest spoiwem, które scala z pozoru przypadkowe słowa, których uczniowie będą

mogli się nauczyć poprzez przygotowanie utworu do recytacji/zaśpiewania. Słowa te będą różne w zależności od wybranego utworu i będą dotyczyły wszystkich tematów wymienionych w programie nauczania i w blokowym układzie treści.

Język hiszpański

W przypadku wariantu III.2.0 (drugi język obcy nowożytny nauczany od podstaw w liceum) oraz III.2 (kontynuacja drugiego języka obcego po szkole podstawowej) uczeń:

- rozumie proste wypowiedzi pisemne, w tym teksty literackie;
- posiada podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym oraz o kraju ojczystym;
- posiada świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową;
- korzysta z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym;
- posiada świadomość językową.

Język polski

Uczeń:

- kształtuje swoją dojrzałość intelektualną i emocjonalną;
- rozumie historię literatury i dziejów kultury jako proces, a także dostrzega rolę czynników wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na ten proces;
- rozumie konieczność zachowania i rozwoju literatury i kultury w życiu jednostki oraz społeczeństwa;
- zna wybrane dzieła literatury polskiej i światowej;
- kształtuje postawę czytelniczą;
- kształci umiejętność świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury;
- uwrażliwia się na piękno mowy ojczystej;
- rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania.

Muzyka

Uczeń:

- podejmuje aktywność muzyczną w kontekście własnych doświadczeń;
- tworzy wypowiedzi artystyczne w wybranych (bliskich mu) gatunkach i stylach muzycznych, realizując swój potencjał muzyczny w różnych projektach artystycznych;
- angażuje się w zadania zespołowe;
- jest otwarty na różnorodne propozycje realizacyjne podczas działań projektowych;
- wykazuje się dbałością, starannością i kulturą wykonawczą.

Historia

Uczeń:

- pogłębia wiedzę o ważnych wydarzeniach z dziejów narodu polskiego i dziejów powszechnych;
- kształtuje zdolności humanistyczne, sprawność językową, umiejętność samodzielnego poszukiwania wiedzy.

6. Charakterystyka odbiorców

6.1. Typ szkoły

Szkoła ponadpodstawowa (liceum), III etap edukacyjny. Projekt może być również przeprowadzony w technikum jako bardziej zintegrowana forma edukacji humanistycznej.

6.2. Wiek uczniów

Projekt przeznaczony jest do realizacji dla wszystkich uczniów szkoły ponadpodstawowej, czyli młodzieży w wieku od 15 do 19 lat (w przypadku przeprowadzania projektu w technikum rekomenduje się udział raczej klas młodszych, w których uczniowie nie są jeszcze tak bardzo skoncentrowani na zdobywaniu wiedzy i umiejętności ukierunkowanych na kształcenie zawodowe).

Ponieważ każdy uczeń może wybrać odpowiadające mu dzieło literackie (dostosowane do jego możliwości i aktualnej wiedzy językowej, historycznej i literackiej) oraz formę jego prezentacji, zróżnicowanie wieku uczestników projektu może być jedynie jego wartością.

W czasie nauki w liceum czy technikum przeciętny uczeń wyraźnie czuje rozdźwięk między tym, co próbują mu przekazać rodzice, nauczyciele, a tym, co sam odkrywa, czuje, jak chciałby, by kształtował się świat, w którym żyje. W ramach nauki szkolnej większość czynności i źródeł wiedzy powinna teraz prowadzić nie tylko do odkrywania praw rządzących światem natury i kultury, ale do umiejętności krytycznego spojrzenia na wszystkie zasady, które są częścią naszego życia. Na ogół nauka w liceum to także czas wzmożonej indywidualizacji naszych pragnień, opinii, odkrywania pasji i talentów, a także przełamywania barier i konfrontowania się z odbiorem społecznym. Projekt, w którym uczniowie będą mogli nie tylko poznawać kulturę, ale też być jej aktywnym uczestnikiem, pozwoli zaspokajać wszystkie wymienione wyżej potrzeby młodego człowieka.

6.3. Klasa

Projekt przeznaczony jest w szczególności dla uczniów klas o profilach humanistycznych z takimi rozszerzonymi przedmiotami, jak język polski czy historia. Pogłębiona wiedza z tych przedmiotów może być istotna dla dobrego umiejscowienia utworu w kontekście historycznym czy społecznym. Nie jest jednak konieczne, by w projekcie brały udział osoby, które uczą się tych przedmiotów w rozszerzonym cyklu, dlatego w nieco uproszczonej formie może być też dobrą alternatywą edukacji humanistycznej dla uczniów techników czy klas kształcących w kierunku nauk ścisłych.

Stopień znajomości języka hiszpańskiego nie jest tu kluczowy – w projekcie mogą wziąć udział zarówno uczniowie znający zupełne podstawy języka, ograniczające się w zasadzie jedynie do umiejętności poprawnego czytania (wtedy utwór literacki lub muzyczny, który wybierają, powinien być prosty, a jego interpretacja oparta raczej na oficjalnym tłumaczeniu), jak i osoby bardzo zaawansowane językowo (wtedy oprócz większego stopnia trudności samego dzieła uczniowie będą mogli również dokonać przekładu dzieła na język polski).

W projekcie mogą wziąć udział również osoby, które nie uczą się języka hiszpańskiego, gdyż przedsięwzięcie zakłada, że część analizowanych i prezentowanych utworów powinna być autorstwa polskich poetów. Ci uczniowie nie są jednak docelową grupą projektową, pełnią jedynie rolę wspomagającą, dopełniają projekt, by wszystkie jego cele pozajęzykowe mogły być spełnione.

Zwieńczeniem pracy indywidualnej lub grupowej nad utworami literackimi będzie wieczór muzyczno-poetycki, w którym uczniowie będą prezentowali wybrane przez siebie dzieła wraz z krótkim tłem historycznym i odniesieniem do kultury języka polskiego, istotne jest zatem, by w projekcie wzięli udział przede wszystkim uczniowie, którzy chcą zaprezentować swe umiejętności wokalne lub recytatorskie na forum szkoły.

6.4. Zróżnicowanie potrzeb i umiejętności

Uczniowie będą mogli zdecydować, czy chcą przystąpić do projektu indywidualnie, czy grupowo. Jest to o tyle ważne, że nie każdy uczeń dobrze odnajduje się w pracy zespołowej i odwrotnie – są osoby, które potrzebują motywacji zewnętrznej, by należycie wykonać powierzoną im pracę.

Projekt będą mogły realizować osoby ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE), do jego realizacji potrzebnych będzie wielu uczestników i każdy znajdzie odpowiadający mu sposób ekspresji. Role do obsadzenia w trakcie trwania projektu są następujące:

- uczestnik projektu – osoba dokonująca analizy utworów literackich lub muzycznych (indywidualnie lub grupowo) – osoby zainteresowane literaturą, kulturą, historią, chcące doskonalić swoje umiejętności językowe, ale jednocześnie osoby z talentem muzycznym lub recytatorskim; uczestnikami projektu mogą być osoby ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, np. osoby słabowidzące czy dyslektycy, o ile są w stanie poprawnie wymawiać hiszpańskie dźwięki, ale również osoby szczególnie uzdolnione językowo, które mogą otrzymać do analizy bardziej złożony tekst;
- reżyser wieczoru muzyczno-poetyckiego – lider, osoba, która potrafi odnaleźć się w sytuacjach kryzysowych, potrafi zarządzać zasobami ludzkimi, ma potrzebę i chęci doskonalenia umiejętności kierowania zespołem;
- obsługa techniczna wieczoru – osoby znające się na technologii, potrafiące obsłużyć sprzęt potrzebny do organizacji wieczoru, potrafiące współpracować z innymi, odpowiedzialne, ale które wolą pozostać w cieniu (w tej roli mogą się odnaleźć np. osoby ze spektrum autyzmu czy z obniżoną normą intelektualną);
- prowadzący wieczór – osoby dobrze odnajdujące się w sytuacjach stresowych, które nie boją się kontaktu z publicznością, ekspresyjne, potrafiące radzić sobie ze stresującymi sytuacjami.

Uczestnictwo w projekcie będzie doskonałą formą nie tylko prezentacji swoich talentów, wybrania tej formy aktywności, w której dany uczeń czuje się dobrze (pominięcia zatem tego, w czym czuje się słabszy), ale też rozwijania umiejętności miękkich, m.in. radzenia sobie ze stresem, samodyscypliny, organizowania pracy dużej grupy ludzi itd.

Projekt dość szczegółowo porusza zagadnienia z języka i kultury hiszpańskiej, języka polskiego, historii, wymaga od ucznia zintegrowanego i holistycznego podejścia do nauk

humanistycznych, można zatem założyć, że udział w projekcie może być bardzo rozwijający dla uczniów szczególnie uzdolnionych i realizować ich indywidualne potrzeby edukacyjne.

7. Formy i metody realizacji projektu

7.1. Formy pracy

W ramach projektu uczniowie będą mieli możliwość pracy indywidualnej lub grupowej (na pierwszym etapie) – wtedy dobierają się w małe dwu- lub trzyosobowe grupy. W drugiej części projektu (wieczór muzyczno-poetycki) wszyscy uczniowie biorący udział w przedsięwzięciu będą współpracowali ze sobą pod kierownictwem reżysera spektaklu.

Na pierwszym etapie uczniowie będą mieli możliwość skorzystania z indywidualnych konsultacji z nauczycielem języka polskiego, historii, muzyki czy języka hiszpańskiego, na których będą mogli wyjaśniać wątpliwości interpretacyjne czy językowe oraz przygotować się do publicznego wykonania utworu. Na drugim etapie projektu spotkania będą odbywały się regularnie i często, a koncentrować się będą na przygotowaniu wieczoru muzyczno-poetyckiego.

7.2. Metody pracy – realizacja celów poznawczych

Realizacja celów odbędzie się przy wykorzystaniu następujących metod pracy:

- metody podawcze – podczas wprowadzenia kulturowego na lekcji języka hiszpańskiego (może tu być wykorzystana praca z grafiką, materiałami audio, filmikami itp.),
- metoda lekcji odwróconej – podczas omawiania ewaluacji projektu i refleksji po wieczorze muzyczno-poetyckim.

7.3. Metody pracy – realizacja celów kształcących

Cele kształcące zostaną zrealizowane przy wykorzystaniu następujących metod:

- metoda analityczno-porównawcza – potrzebna, by właściwie zrozumieć treść i sens utworu literackiego lub muzycznego;
- metoda burzy mózgów i dyskusji – pozwoli (w przypadku pracy grupowej nad wybranym dziełem literackim) ustalić interpretację wiersza i poprawnie osadzić go w kontekście historycznym;
- metoda gramatyczno-tłumaczeniowa – podczas próby przekładu wierszy hiszpańskich na język polski;
- metoda pracy ze słownikiem (zarówno tradycyjnym, jak i internetowym);
- przygotowanie prezentacji multimedialnej (potrzebne, jeśli utwór przedstawiany jest w języku hiszpańskim) z przekładem wiersza/utworu na język polski (by publiczność była w stanie zrozumieć, jaka jest tematyka danego utworu);
- metoda audio-lingwistyczna – pomocna w nauczaniu się wiersza na pamięć;
- efektywne nauczanie poprzez słuchanie – w trakcie spektaklu;
- praca z piosenką, szczególnie zalecana w programie nauczania *Hablo español. Mówię po hiszpańsku*.

7.4. Metody pracy – realizacja celów wychowawczych

- metoda recytacji – pozwala pokonywać stres i prezentować swoje talenty na forum szkoły;
- udział w wieczorku poetycko-muzycznym – ubogaca i uwarściwia ucznia.

8. Sposób realizacji projektu edukacyjnego

8.1. Zainicjowanie projektu

Informacje o projekcie zostaną przekazane uczniom na początku roku szkolnego przez nauczyciela języka hiszpańskiego oraz języka polskiego. Ponadto wykorzysta się do poinformowania uczniów media społecznościowe szkoły, tablicę informacyjną szkoły, stronę internetową itp. Nauczyciele zapoznają uczniów z metodą pracy, zachęcając ich do udziału w projekcie poprzez zaciekawienie tematem i jasne przedstawienie celów i możliwych rezultatów oraz umiejętności i kompetencji, które zyskają poprzez uczestnictwo. Określą także sposoby realizacji projektu oraz zaprezentują kryteria oceny.

8.2. Spisanie regulaminu/kontraktu

Na pierwszym spotkaniu projektowym (najprawdopodobniej na przełomie września i października), pod kierunkiem nauczyciela – koordynatora projektu oraz pozostałych nauczycieli współpracujących w ramach tego przedsięwzięcia, z chętnymi uczniami nastąpi spisanie kontraktu, w którym ustalone zostaną warunki współpracy uczniów w grupach, a także terminarze spotkań i zadań. Nauczyciele zapoznają uczniów z zasadami pracy metodą projektu, zwracając uwagę na odpowiedzialność uczniów za poszczególne zadania na kolejnych etapach trwania projektu. Omówione zostaną także zasady pracy w grupie uczniowskiej oraz zasady współpracy pomiędzy nauczycielami a uczniami.

8.3. Wybór tematu

Projekt jest metodą pracy, która ma rozwijać u uczniów autonomię i dać im możliwość samodzielnego podejmowania decyzji. Dlatego nauczyciel języka hiszpańskiego przedstawi uczniom główne nurty literatury i muzyki hiszpańskiej i ich pobieżną charakterystykę, a uczeń (uczniowie) sam będzie mógł zdecydować, która epoka literacka lub nurt muzyczny jest mu najbliższy i który chce zgłębiać podczas pracy indywidualnej. Rolą nauczyciela będzie również nakierowanie ucznia w przypadku trudności związanych z konkretnym wyborem tematu oraz czuwanie nad tym, by wśród wszystkich uczestników projektu nie dominował tylko jeden temat, epoka czy autor.

8.4. Podział na grupy

Uczniowie będą mogli sami zdecydować, czy na pierwszym etapie projektu chcą pracować samodzielnie, czy w grupie. Jeśli zdecydują się na pracę zespołową, będą mogli sami podać skład grupy (najlepiej, by były to grupy małe, dwu- lub trzyosobowe) lub zostaną automatycznie na nie podzieleni zgodnie z tematem, który wybiorą (np. osoby chcące zgłębiać poezję z okresu wojny domowej w Hiszpanii będą w jednej grupie, a osoby zainteresowane muzyką odnoszącą się do tragicznych wydarzeń we współczesnej Hiszpanii – w kolejnej). Uczniowie podzielą się też na grupy osób funkcyjnych w trakcie organizacji wieczoru muzyczno-poetyckiego: osoby odpowiedzialne za obsługę techniczną, reżyser przedstawienia i jego pomocnicy, osoby odpowiedzialne za przygotowanie prezentacji multimedialnej, dekoracji i inne.

8.5. Sformułowanie ogólnych oraz szczegółowych celów projektu

Każda grupa przeanalizuje cele szczegółowe wymienione przez nauczyciela, skonsultuje je z koordynatorem projektu, po czym wszystkie zostaną zebrane i na ich podstawie cele

ogólne zostaną doprecyzowane (dodane nowe, niektóre przeformułowane lub usunięte). Rolą nauczyciela będzie zwrócenie uwagi na elementy kluczowe projektu oraz pomoc w sformułowaniu celów w formie operacyjnej.

8.6. Przygotowanie harmonogramu pracy i podział zadań

Nauczyciele wraz z uczniami przygotowują harmonogram pracy i podział zadań. Działania na pierwszym etapie będą indywidualne lub w małych grupach – nauczyciel zasugeruje regularne spotkania, ale nie będzie ingerował w to, jak uczniowie faktycznie rozłożą pracę w czasie – pozostawi uczniom swobodę w tym zakresie. Opracowany zostanie też harmonogram konsultacji z nauczycielami, w trakcie których uczniowie będą mogli wyjaśniać wątpliwości, które pojawią się na etapie pracy własnej (konsultacje takie powinny odbywać się nie rzadziej niż raz w tygodniu w przypadku nauczyciela języka hiszpańskiego i wedle potrzeb z nauczycielami języka polskiego / historii). Zostanie też zaplanowany harmonogram pracy w trakcie etapu drugiego – tu potrzebnych będzie kilka spotkań w krótkim odstępie czasu, by należycie przygotować spektakl. Uczniowie sami powinni wykazać chęć podjęcia się różnych działań, a nauczyciel powinien ich motywować, wskazując ich mocne strony oraz przedstawiając korzyści wynikające z dużego zaangażowania się w projekt.

Proponowany rozkład pracy w czasie projektu: początek października.

Pierwsze spotkanie projektowe, lekcja kulturowa na temat hiszpańskiej literatury, spotkanie organizacyjne, na którym uczniowie dokonają wyboru dzieł literackich i ustalą, czy pracują indywidualnie, czy w małych grupach.

▪ październik

Praca własna (lub w małych grupach) uczniów nad interpretacją dzieła literackiego (we współpracy z nauczycielami podczas konsultacji), nauka wiersza lub piosenki na pamięć i przygotowanie prezentacji multimedialnej. Każdy uczeń (lub grupa uczniów) powinien w terminie zapisanym w kontrakcie zaprezentować nauczycielowi języka hiszpańskiego ostateczne dzieło literackie lub muzyczne (nauczone na pamięć) – ranga wieczoru jest na tyle duża, że nauczyciel powinien skontrolować wcześniej, czy uczniowie rzeczywiście znają wiersz/piosenkę na pamięć, czy poprawnie wymawiają słowa, czy prezentacja nie zawiera błędów itd. Spotkanie, na którym wszyscy uczniowie przedstawiają efekt swojej pracy, powinno mieć miejsce pod koniec pierwszego etapu prac, czyli pod koniec października.

Również w październiku nauczyciel języka polskiego zachęca uczniów, którzy nie uczą się języka hiszpańskiego (lub nie chcieli występować w tym języku), by przygotowali interpretację wiersza lub utworu muzycznego w języku polskim (wpisującego się w epoki literackie, które pojawią się w języku hiszpańskim) i na konsultacjach przygotowuje ich do wystąpienia podczas wieczoru muzyczno-literackiego. W międzyczasie nauczyciel języka hiszpańskiego ustala termin wieczoru literacko-muzycznego, przydziela zadania związane z jego organizacją oraz dba o zaproszenie gości (również we współpracy z uczniami).

▪ listopad

Przygotowanie wieczoru muzyczno-literackiego i wydarzenie finałowe. W tym czasie spotkania powinny odbywać się tak często, jak to tylko konieczne, minimum trzy

razy w tygodniu. Taka częstotliwość spotkań zapewni należyte przygotowanie całego przedsięwzięcia.

8.7. Poszukiwanie źródeł wiedzy

Każdy uczeń zapozna się ze sposobami szukania informacji potrzebnych w projekcie – głównie z zakresu literatury hiszpańskiej, ważnych wydarzeń historycznych czy utworów muzycznych. Do tego celu wykorzystane zostaną zasoby szkoły, przede wszystkim pracownia komputerowa oraz biblioteka oraz inne wedle potrzeb. Udostępnione zostaną słowniki dla tych uczniów, którzy chcieliby dokonać przekładu tekstu. Nauczyciel może sugerować wartościowe źródła wiedzy (może skorzystać z propozycji zamieszczonych w bibliografii niniejszego scenariusza) oraz weryfikować te, z których chce skorzystać uczeń.

8.8. Realizacja projektu

Uczeń liceum w toku poprzednich etapów edukacji zdobył już podstawową wiedzę, dzięki której rozumie procesy rządzące światem. Na III etapie edukacyjnym skupia się zatem na integrowaniu tej wiedzy, rozwijaniu swoich zainteresowań oraz umiejętności z różnych dziedzin nauki. Ważnym aspektem kształcenia na III etapie edukacyjnym jest stosowanie wiedzy teoretycznej w praktyce. Takie holistyczne podejście, w którym znajomość języka jest tylko punktem wyjścia dla poznawania świata w różnych jego aspektach, powinno być w dzisiejszych czasach podstawową formą nauki języka, sprzyja bowiem jednocześnie rozwijaniu kompetencji językowych, komunikacyjnych, społecznych, jak i kulturowych. Taka koncepcja pracy jest też zgodna z podejściem dydaktycznym zawartym w programie nauczania *Hablo español*.

Ważnym elementem edukacji na każdym szczeblu jest kształtowanie wrażliwości na sztukę, która realizuje nasze potrzeby wyższego rzędu, uwrażliwia nas, budzi emocje, które z kolei kształtują kreatywność, intelekt, wyobraźnię człowieka.

Uczniowie będą mogli także pochwalić się swoimi talentami (recytatorskimi lub muzycznymi), co jest równie wartościowym doświadczeniem – uczestnicy budują dzięki temu poczucie własnej wartości, czują się docenieni przez innych, ubogacają innych sztuką, a wystąpienie publiczne uodparnia ich na stres, co jest jedną z tzw. umiejętności miękkich.

Osoby chętne będą mogły zmierzyć się z tłumaczeniem tekstu literackiego, co wykracza poza ramy podstawy programowej, jednak jest okazją do sprawdzenia się w roli ewentualnego tłumacza i zweryfikowania, czy jest to droga dalszego kształcenia, która może być dla danego ucznia odpowiednia.

Projekt podzielony jest na dwie części:

I część

Przedstawienie przez nauczyciela języka hiszpańskiego ogólnych informacji o literaturze Hiszpanii oraz o w miarę możliwości współczesnych nurtach muzycznych, a także przekazanie materiałów dotyczących hiszpańskiej poezji – proponowane źródła umieszczone są w bibliografii. Przykładowe nurty poezji i muzyki hiszpańskiej w korelacji z polskimi nurtami:

- Pokolenie 27 (ze szczególnym uwzględnieniem poezji Federico Garcíá Lorki) – dwudziestolecie międzywojenne; poezja wojny domowej – poezja pokolenia

Kolumbów; poezja hiszpańska z czasów dyktatury generała Franco – poezja polska z czasów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej; piosenki nawiązujące do współczesnych tragedii w obu krajach (np. *Jueves La oreja de Van Gogh – Moja i twoja nadzieja Hey*); muzyka flamenco – polska muzyka ludowa.

Należy zwrócić uwagę, by wybierać hiszpańskich, a nie hiszpańskojęzycznych autorów – wprowadzanie tła historycznego kolejnego kraju wprowadzałoby niepotrzebny chaos. Ważne, by wybrane przez nauczyciela wiersze były przedstawione w oryginale, by chętni uczniowie spróbowali je przetłumaczyć, ale też by miały oficjalny przekład, gdy uczniowie zrezygnują z pracy samodzielnej nad przekładem.

Następnie uczniowie wybierają dzieło, które wzbudza w nich największe emocje lub które odpowiada ich możliwościom recytatorskim i wokalnemu, decydują, czy wiersz będą opracowywać indywidualnie, czy w grupie, dowiadują się za pomocą narzędzi TIK lub w trakcie konsultacji z nauczycielem historii lub języków, jakie jest jego tło historyczne (pogłębiają pobieżną wiedzę uzyskaną na pierwszej lekcji), omawiają jego interpretację z nauczycielem języka hiszpańskiego / języka polskiego, uczą się go na pamięć (w oryginale) i ćwiczą jego wykonanie z nauczycielem języka hiszpańskiego (w przypadku wątpliwości dotyczącej poprawnej wymowy wyrazów uczeń może skorzystać z opcji odsłuchania wymowy ze słownika internetowego), a następnie przygotowują krótkie wystąpienie, w którym omawiają kontekst utworu oraz prezentują przekład tekstu utworu (własny lub oficjalny). Na tym etapie dominuje zatem praca indywidualna / w małej grupie, mająca jednak różne formy – wyszukiwania informacji z wykorzystaniem narzędzi TIK, indywidualnych konsultacji z nauczycielem czy przygotowania prezentacji / wystąpienia.

W warunkach nauki zdalnej wszystkie konsultacje z nauczycielami mogą odbywać się za pomocą technik i metod kształcenia na odległość, z wykorzystaniem platform do komunikacji, takich jak Zoom, Google Meet czy Microsoft Teams itp. W takiej formie mogą też być poprowadzone pierwsze zajęcia projektowe. Nauczyciel za pomocą komunikatorów może także przesłać uczniom linki do materiałów, z których uczniowie mogą korzystać w trakcie pracy nad tekstem literackim. Jeśli uczniowie pracują w małej grupie (nie indywidualnie), również mogą spotykać się zdalnie, by np. wspólnie analizować wiersz czy dokonywać jego przekładu.

II część

Wieczór muzyczno-poetycki: wszystkie analizowane dzieła przedstawione są na spektaklu, którego reżyserem jest jeden z uczestników – uczniowie spotykają się regularnie, by przygotować wydarzenie, w tym omówić kolejność wystąpień (która powinna wynikać z doboru utworów), sposób prezentacji, szczegóły techniczne itd. W wieczorze jako publiczność wezmą udział inni uczniowie szkoły, rodzice uczniów i zaproszeni goście. W tym czasie nauczyciel języka hiszpańskiego sprawuje bezpośrednią opiekę nad wydarzeniem i nad uczniami, sugeruje różne rozwiązania, przewiduje możliwe sytuacje i pomaga zaradzić kryzysom, jednak dalej pozostawia uczniom swobodę i nie bierze bezpośredniej odpowiedzialności za organizację przedsięwzięcia. Sam udział w wieczorze jest najlepszą formą ćwiczenia umiejętności językowych – rozumienia tekstu słuchanego (poprzez słuchanie wystąpień innych), uczenia się nowych słówek (poprzez porównywanie słyszanego tekstu z przekładem pokazanym na prezentacji), zdobywania zintegrowanej wiedzy kulturowej.

8.9. Prezentacja wyników

Prezentacja wyników będzie miała miejsce podczas wieczoru muzyczno-poetyckiego. Uczniowie przedstawią wiersz lub utwór muzyczny wraz z krótkim wprowadzeniem, które wyjaśni kontekst dzieła i naprowadzi słuchaczy na lepsze jego zrozumienie. Utwory hiszpańskie będą się przeplatały z polskimi dotyczącymi tych samych zagadnień lub powstałymi w tym samym okresie historycznym – w ten sposób zarówno młodzież biorąca udział w projekcie, jak i goście będą mogli na bieżąco dokonywać analizy porównawczej kultury hiszpańskiej i polskiej.

Uczniowie przedstawiający utwór w języku polskim nie są bezpośrednio zaangażowani w projekt, nie są zatem oceniani za swój występ.

W przypadku nauki zdalnej całe przedsięwzięcie może być transmitowane za pomocą telekonferencji, wtedy w obsługę projektu należy włączyć nauczyciela informatyki lub odpowiednio przeszkolonego pracownika szkoły, by pomógł w organizacji wydarzenia online. Uczniowie bezpośrednio zaangażowani w przygotowanie wieczoru mogą brać w nim udział i recytować/śpiewać sprzed ekranu swojego komputera. Zalecane jest jednak, by – jeśli to tylko możliwe – spotkali się w grupie organizacyjnej, i by całe wydarzenie odbywało się stacjonarnie, a filmowane i transmitowane było w formie zdalnej dla szerszej publiczności.

8.10. Ewaluacja

Ostatnim etapem projektu będzie jego ewaluacja. Każdy uczeń zostanie oceniony z uwzględnieniem jego zaangażowania i wysiłku, a także efektów swojej pracy. Na tym etapie ważne jest podkreślenie kreatywności, zaangażowania i dobrej organizacji pracy uczniów. Każdy uczestnik projektu dokona samooceny, a w przypadku pracy grupowej inni członkowie ocenią także siebie nawzajem.

9. Regulamin/kontrakt

Jako że w grupie projektowej mogą znaleźć się uczniowie o wysokim poziomie sprawności językowych, proponuje się utworzenie kontraktu w języku hiszpańskim. W razie potrzeby można kontrakt przetłumaczyć na język polski.

Przykładowy wzór kontraktu:

Contrato

Fecha del contrato:

La obra literaria escogida:

Las partes del contrato:

- los profesores: (poner los datos de los profesores);
- los alumnos: (poner los datos del estudiante en el caso de trabajo individual y de los estudiantes en el caso de trabajo en grupo).

Los acuerdos

1. El estudiante / los estudiantes eligen la obra literaria:
(poner el título / el autor).
2. Los estudiantes se comprometen a realizar la primera parte del proyecto y presentar sus resultados hasta el día: (poner la fecha).

3. Los profesores se comprometen a cuidar el trabajo de todo el grupo y el contenido del proyecto. Para conseguir este objetivo el grupo puede participar en las consultas que tendrán lugar el (poner las fechas dividiéndolas según las asignaturas). Además, si los alumnos lo piden, es posible organizar las consultas también en otros días.
4. Cada estudiante hasta el día decidirá sobre su papel en el espectáculo que finalizará el segundo etapa del proyecto.
5. Los estudiantes el día participarán activamente en el evento literario – musical.
6. Los documentos adjuntos para el contrato son cartas de evaluación final (carta de autoevaluación y de evaluación por parte del profesor).

Firmas:

10. Ocenianie

Po zakończeniu realizacji projektu każdy biorący w nim udział uczeń, zgodnie z zaleceniami zawartymi w programie nauczania *Hablo español. Mówię po hiszpańsku*, wypełnia arkusz samooceny (bardzo ważną rolę powinny pełnić uzasadnienia wskazanych przez uczniów ocen, na co przed ich wypełnieniem nauczyciel powinien zwrócić uczniom uwagę).

Arkusz samooceny

- Pogłębiłam(-em) znajomość języka hiszpańskiego. 1–2–3–4–5–6
Uzasadnienie:
- Usystematyzowałam(-em) swoją wiedzę w zakresie języka polskiego oraz przypominałam(-em) sobie najważniejsze wydarzenia z polskiej historii. 1–2–3–4–5–6
Uzasadnienie:
- Poznałam(-em) najważniejsze dzieła literatury hiszpańskiej oraz najważniejsze wydarzenia w historii Hiszpanii. 1–2–3–4–5–6
Uzasadnienie:
- Rozwinęłam/rozwinąłem swoje umiejętności interpretacji dzieł literackich. 1–2–3–4–5–6
Uzasadnienie:
- Grupa zrealizowała wszystkie elementy projektu. 1–2–3–4–5–6
Uzasadnienie:
- Mój wkład w pracę grupy i efekt końcowy projektu. 1–2–3–4–5–6
Uzasadnienie:
- Estetyka wykonania projektu. 1–2–3–4–5–6
Uzasadnienie:
- Systematyczność mojej pracy w grupie. 1–2–3–4–5–6
Uzasadnienie:
- Forma prezentacji efektów projektu. 1–2–3–4–5–6
Uzasadnienie:

Ankiety oceniające uczniów (każdego z osobna) wypełniają również nauczyciele biorący udział w projekcie. W stosunku do każdego ucznia występującego w języku hiszpańskim taką ankietę wypełnia nauczyciel języka hiszpańskiego. Należy wziąć

pod uwagę specjalne potrzeby edukacyjne uczniów i np. w przypadku ucznia bardzo introwertycznego, który zdecydował się na publiczne wystąpienie, docenić przede wszystkim jego wysiłek.

Ankieta oceniająca uczniów

- Stopień samodzielności w wyborze dzieła literackiego. 1–2–3–4–5–6
- Dobór różnorodnych źródeł informacji potrzebnych do interpretacji dzieła. 1–2–3–4–5–6
- Terminowość pracy. 1–2–3–4–5–6
- Organizacja i zaplanowanie prezentacji. 1–2–3–4–5–6
- Sposób interpretacji utworu literackiego. 1–2–3–4–5–6
- Stopień trudności wybranego wiersza/piosenki. 1–2–3–4–5–6
- Wymowa w języku hiszpańskim. 1–2–3–4–5–6
- Stopień opanowania tekstu. 1–2–3–4–5–6
- Estetyka prezentacji. 1–2–3–4–5–6
- Prawidłowość przekładu (ocenia się tylko w grupach, które dokonały przekładu). 1–2–3–4–5–6

Po dokonaniu samooceny przez uczniów oraz oceny przez nauczycieli w stosunku do każdego ucznia, obliczane zostają średnie ocen z arkusza samooceny oraz średnia ocen z ankiety wypełnianej przez nauczycieli. Ostateczną oceną z projektu jest średnia arytmetyczna z obu powyższych elementów.

11. Ewaluacja

Proponowany arkusz ewaluacji pracy ucznia w projekcie:

- Pogłębiłam(-em) umiejętność komunikacji w języku hiszpańskim. Cel został osiągnięty / cel nie został osiągnięty / trudno powiedzieć.
- Poznałam(-em) nowe słownictwo z języka hiszpańskiego. Cel został osiągnięty / cel nie został osiągnięty / trudno powiedzieć. Zdołyłam(-em) wiedzę na temat kultury Hiszpanii. Cel został osiągnięty / cel nie został osiągnięty / trudno powiedzieć. Pogłębiłam(-em) kompetencje obywatelskie poprzez obcowanie z polską literaturą i/lub mową polską. Cel został osiągnięty / cel nie został osiągnięty / trudno powiedzieć. Rozwinęłam/rozwinęłam umiejętność rozumienia kultury. Cel został osiągnięty / cel nie został osiągnięty / trudno powiedzieć. Dowiedziałam(-em) się, czy jestem odporna(-ny) na stres (np. poprzez wystąpienie publiczne). Cel został osiągnięty / cel nie został osiągnięty / trudno powiedzieć. Wiem, czy dobrze pracuje mi się samodzielnie lub w małej grupie. Cel został osiągnięty / cel nie został osiągnięty / trudno powiedzieć. Wiem, czy dobrze pracuje mi się pod presją czasu (organizacja wieczoru). Cel został osiągnięty / cel nie został osiągnięty / trudno powiedzieć. Wiem, czy mam zdolności przywódcze, czy wolałam(-em) przydzielać innym zadania i koordynować pracę całej grupy, czy lepiej czułam(-em) się, gdy to inni mówili mi, co mam robić. Cel został osiągnięty / cel nie został osiągnięty / trudno powiedzieć. Nauczyciel zwraca szczególną uwagę uczniów na cztery ostatnie pytania w kwestionariuszu ewaluacji – wskazują one bowiem na ważne kompetencje potrzebne w wyborze ścieżki zawodowej – odporność na stres, umiejętność pracy w grupie, pod presją czasu czy umiejętność bycia liderem.

Proponuje się, by nauczyciel przeprowadził również lekcję, na której podsumuje wiedzę zdobytą przez uczniów na temat literatury/muzyki hiszpańskiej i jej związków z literaturą/muzyką polską.

12. Materiały pomocnicze

Bibliografia

Praca metodą projektu (Photon):

Gorzeńska O., 2021, *Jak pracować metodą projektu, krok po kroku, photon.education* (dostęp 5.02.2022).

Podstawy programowe do języka hiszpańskiego, języka polskiego, muzyki i historii:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia, Dz. U. 2018, poz. 467 z późn. zm.

Program nauczania i poradnik metodyczny:

Rodak A., 2022, *Hablo español. Mówię po hiszpańsku. Program nauczania języka hiszpańskiego dla liceum ogólnokształcącego i technikum*, Warszawa: ORE.

Rodak A., 2022, *Hablo español. Mówię po hiszpańsku. Poradnik metodyczny do nauczania języka hiszpańskiego dla liceum ogólnokształcącego i technikum*, Warszawa: ORE.

Źródła internetowe wspomagające zdobywanie wiedzy i rozwijanie kompetencji kluczowych u uczniów w ramach zajęć z języka hiszpańskiego związanych z projektem:

- strona, na której można sprawdzać stopień opanowania tekstu piosenki: [lyricstraining](http://lyricstraining.com) (dostęp 4.11.2022).

Strony poświęcone literaturze hiszpańskiej:

- Di Verso, Laura, *Los 30 mejores poemas en español*, zendalibros.com (dostęp 5.02.2022).
- espoesia.com (dostęp 5.02.2022).
- *10 libros de la literatura española que no puedes dejar de leer*, aden.org (dostęp 5.02.2022).
- José A. Pontefar, lvozdegalicia.es (dostęp 5.02.2022).
- Najlepsi poeci języka hiszpańskiego, [pol.worldtourismgroup](http://pol.worldtourismgroup.com) (dostęp 5.02.2022).
- Teksty oryginalne w języku hiszpańskim, wiersze.fandom.com (dostęp 5.02.2022).

Jak tłumaczyć poezję:

- Styczyński M., 2013, *Tłumaczenia poezji – między poetą a tłumaczem*, tłumacz.pl (dostęp 5.02.2022).

Sugerowana bibliografia:

Baczyńska B., 2017, *Historia literatury hiszpańskiej*, Warszawa: PWN.

Strasburger J. (oprac.), 2000, *Antologia poezji hiszpańskiej*, Warszawa: Elma Books.

Antologie dzieł literackich dla sekcji dwujęzycznych w Polsce:

Antología de textos literarios para las Secciones Bilingües de Polonia, Warszawa: ORE. (Mogą być wykorzystane jako cenna pomoc dydaktyczna i zbiór wierszy, spośród których niektóre można zaproponować uczniom).

Program nauczania języka i literatury dla klas dwujęzycznych, ore.edu.pl (dostęp 5.02.2022). (W programie znaleźć można kompletną listę najbardziej znanych twórców literatury hiszpańskiej, można ją więc wykorzystać, aby zainspirować uczniów konkretnymi autorami i ich dziełami).

Currículo de Lengua y Literatura españolas. Secciones Bilingües de español. Polonia.

Słowniki internetowe:

- [Glosbe](#) (dostęp 4.11.2022);
- [Rae.es](#) (dostęp 4.11.2022);
- [Reverso](#) (dostęp 4.11.2022).

Natalia Dawidowska – ukończyła filologię hiszpańską w Uniwersytecie Śląskim oraz pedagogiczne studia podyplomowe. Od wielu lat pracuje w szkołach podstawowych i średnich, zarażając uczniów swoją pasją do języka hiszpańskiego i kultury świata hiszpańskojęzycznego. Współpracuje z Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Jaworznie, jest przewodniczącą Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Języka Hiszpańskiego w województwie śląskim. W 2022 roku ukończyła kurs Neurolanguage Coaching i jest akredytowanym coachem językowym, pracującym w nurcie neurodydaktyki.

Łukasz Dawidowski – doktor nauk matematycznych, pracownik dydaktyczny w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach oraz nauczyciel w śląskich szkołach. Uczestniczył w wielu kursach z zakresu tutoringów oraz projektowania uniwersalnego. Tutor w kilku programach adresowanych dla uczniów i studentów województwa śląskiego. Popularyzator nauk ścisłych, w tym matematyki, współorganizator Święta Liczby Pi, coroczny prowadzący zajęcia podczas Śląskiego Festiwalu Nauki, autor kanału MatKwadrat na YouTube.